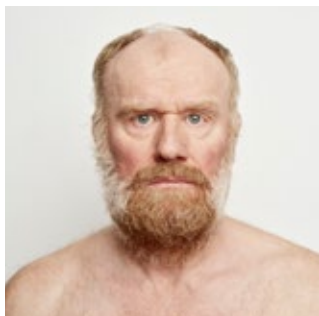

BORKMANIA

**— AV HENRIK IBSEN,
I BEARBETNING AV
ALEJANDRO LEIVA WENGER**

**MALMÖ
STADSTEATER**

Fredrik Gunnarson

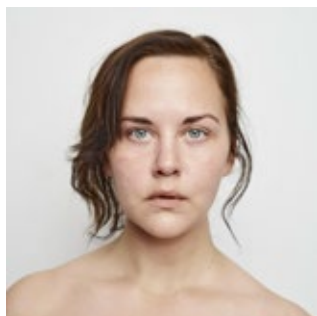
Mari Götesdotter

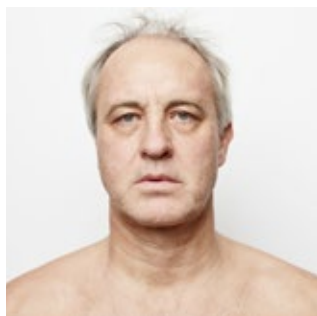
Alexander Jubell

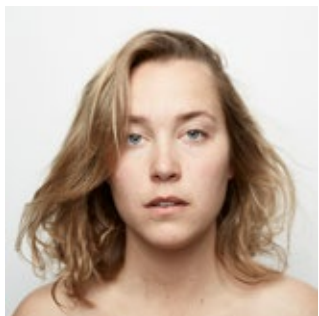
Karin Lithman

Linn Mildehav

Conny Vakare

Hanna Carlsson

PREMIÄR PÅ INTIMAN 5 FEBRUARI 2022

ÖVERSÄTTNING Klas Östergren
BEARBETNING Alejandro Leiva Wenger
FÖRLAG Colombine Teaterförlag

KONSTNÄRLIGT TEAM

REGI Stefan Pucher
SCENOGRAFI Bettina Pommer
KOSTYM Annabelle Witt
LJUD Christopher Uhe
LJUS Stuart Bailes
VIDEO Stefan Bexell Stanišić, Jesper Berger
MASK Siv Nyholm
DRAMATURG Amanda Fromell

I ROLLERNA

JOHN GABRIEL BORKMAN – Fredrik Gunnarson
GUNHILD BORKMAN – Mari Götesdotter
ERHART BORKMAN – Alexander Jubell
ELLA RENTHEIM – Karin Lithman
FANNY WILTON – Linn Mildehav
VILHELM FOLDAL – Conny Vakare
FRIDA FOLDAL – Hanna Carlsson

INTERVJU MED REGISSÖREN STEFAN PUCHER

Kan du berätta om pjäsen Borkmania, vad handlar den om och vilken typ av berättelse är det?

– Man skulle kunna säga att pjäsen handlar om en döende familj. Där de äldre familjemedlemmarna gör ett sista desperat försök att styra om sina liv och rätta till de misstag som de begått. På ett sätt handlar det om förlorade chanser.

Borkman vill få tillbaka sin maktposition. Gunhild vill att hennes son ska lyckas med det som hennes man misslyckades med. Foldal vill få upprättelse genom pjäsen som han skrev i sin ungdom. Ella vill ha den son hon aldrig fick och kärleken som hon förlorade. Karaktärerna försöker aldrig uppnå ett gemensamt mål, i stället handlar det enbart om självförverkligande. Och de tar sig rätten att göra vad som helst för att få sin vilja igenom.

De vägrar att ge upp sina egna livsillusioner och det påverkar den yngre generationen i föreställningen. De yngre bär på sina föräldrars misslyckanden, vare sig de vill eller inte. De dras in i deras värld och påverkas av den. Erhart till exempel

börjar bete sig som sin pappa, även fast det är det sista han vill göra.

På ett sätt gäller det här alla människor. När vi blir äldre så inser vi att vi bär på egenskaper som kommer från våra föräldrar – och vi måste acceptera det och lära oss att leva med det. I pjäsen så är det här någonting som uppförstoras och dras till det extrema.

Du är känd för att arbeta med klassiker och kombinera de med vårt moderna samhälle. Vad är det med Ibsens pjäs som intresserar dig?

– Ibsen visar ett samhälle där alla låtsas att de bryr sig – medan de egentligen använder människor för egen vinning. Hans karaktärer ser på sig själva på ett sätt som påminner mig om det egocentriska samhället som vi är omgivna av idag – den post-kapitalistiska världen där alla är tvungna att framställa sig själva på ett hyper-individualistiskt sätt. Det finns inget gemensamt mål – alla strävar efter att vara speciella, unika.

Borkman själv får mig att tänka på de narcissistiska ledarna och diktatorerna

som finns runt omkring oss idag – som enbart ser på världen utifrån sina egna behov. Ibsen visar oss hur den här typen av människa tänker – hur han fungerar. Borkman vägrar att erkänna att han förlorat och fortsätter hålla fast vid drömmen om framgång, samtidigt som han uppvisar en total avsaknad av empati.

Jag är intresserad av att undersöka hur den här typen av beteende påverkar den yngre generationen. De ärver en skadad värld – som de nu tvingas leva i.

Det här är första gången som du arbetar i Sverige, varför blev det just Malmö Stadsteater?

– Jag träffade Malmö Stadsteaters konstnärliga ledare Kitten Wagner i Tyskland och hon frågade om jag ville komma och regissera en föreställning på teatern. Jag hade aldrig varit i Sverige eller Malmö förut och blev genast fascinerad av tanken. Jag arbetar ofta på ett väldigt specifikt sätt med språk i mina föreställningar och blev nyfiken på hur det skulle vara att skapa en föreställning där engelskan låg som en slags mellanhand mellan svenskan och tyskan.

Det var också en möjlighet för mig att se hur en teater i Sverige fungerar, i jämförelse med Tyskland och Schweiz. Det var en erfarenhet som jag inte ville missa! Och det har varit en väldigt positiv upplevelse. Det är till exempel mindre hierarkiskt här – alla äter lunch tillsammans! Jag upplever att det finns en nyfikenhet och respekt i det kreativa rummet – en plats som är öppen och icke-dömande.

Med några få ord, vad kan publiken förvänta sig att se?

– Jag hoppas att publiken blir förvånad över hur mycket humor det finns i Ibsens universum. Det här är den fjärde Ibsenpjäsen som jag regisserar och jag förväntade mig inte att det skulle uppstå så mycket komik. Karaktärerna verbaliserar sitt undermedvetna, vilket blir komiskt, utan att det krockar med tragedin i manus. Förhoppningsvis så underhåller vi publiken!

AMANDA FROMELL,
dramaturg

VÄGEN TILL BORKMANIA

”Bearbetning” är ett fint ord för det infama i att gå in i någons text och ändra, stryka, skriva till – ofta utan författarens tillåtelse. Får man göra så? Får man göra så när författaren är död och inte kan protestera? Och när författaren till råga på allt heter Henrik Ibsen? Får *jag* göra så? Vem tror jag att jag är? Var det verkligen så fel på Ibsens pjäs att den krävde en bearbetning?

Jag borde självklart svara nekande på den frågan och bedyra min beundran för *John Gabriel Borkman* och läromästaren Ibsen. Jag borde säga att jag inte alls velat förbättra något eftersom Ibsen var ett geni och hans pjäs perfekt. Min bearbetning är gjord i all respekt, det handlar inte om förbättringar, bara en ödmjuk personlig tolkning, lite annorlunda, lite kortare, och så vidare.

Men jag testar att svara ja. – Ja, det är faktiskt fel på Ibsens pjäs. Det är något stelt och klumpigt och ofärdigt över hela verket, inte minst jämfört med *Ett dockhem* och Ibsens andra minutiöst utarbetade pjäsbyggen. De två första långa akterna i *Borkman* bäddar för så mycket mer än vad de två fjuttiga sista

akterna kommer med. Konflikten mellan Gunhild och Ella – om vem som har rätt till Erhart – är ju ganska larvig, och den slås fast så det skriker om det i första akten för att sedan stå och stampa genom hela pjäsen. Mycket upprepas men utvecklas inte, och på slutet har ingen rollfigur förändrats eller kommit till någon sorts insikt. Det sker inga avslöjanden som får oss att omvärdera någon rollfigur – alla är precis lika egotrippade i slutet som de var i början, och ingen ångrar sig.

Därför har pjäsen inte heller något riktigt slut. Som för att dölja detta bestämmer sig Ibsen för att överge realismen i sista akten: handlingen uppgår i dimmig symbolism, Borkman ger sig ut i snöstormen, yrar lite om sitt rike och dör lagom till att det är dags att runda av. Hans död – som egentligen är onödig, eftersom han i grunden varit död hela tiden – får den märkliga konsekvensen att Ella och Gunhild plötsligt skakar hand och blir vänner.

Och vad är grejen med Frida? En mer överflödigt rollfigur får man leta efter, hon har knappt några repliker, ingen riktig funktion, vad tycker hon om att se sin far

fjäska för Borkman? Vad tycker hon om att tvingas öva piano med Borkman – han som ruinerade hennes far och därmed också hennes framtidsutsikter? Ingen vet och ingen frågar. Inte ens när fru Wilton och Erhart tar henne med sig – för att Erhart ska ha någon att roa sig med när han tröttnat på fru Wilton – får vi veta vad Frida tycker om saken.

Hade *John Gabriel Borkman* varit höjdpunkten i Ibsens dramatik hade han säkert varit bortglömd idag. Eller inte. För det är också allt det här – sprickorna, skevheterna, tystnaderna – som får pjäsen att leva och kännas sann och modern. Det är inte ännu en av Ibsens ”well-made plays”, snarare en text där Ibsen gått och blivit Beckett. Ändå har *John Gabriel Borkman* ofta tolkats uppbyggligt: pappa Borkman fick en gång välja mellan kärleken och pengarna, och valde det senare. När den förälskade Erhart i slutet av pjäsen ger sig av med Fru Wilson, antas Ibsen slå ett slag för ungdomen och hjärtats sanning. Erhart gör ju motsatsen till vad pappa Borkman gjorde – han offrar det materiella för stundens lycka och kärlek. Ett hoppfullt slut, trots allt!

Men nej, jag måste protestera. Erhart ställs aldrig i samma valsituation som en gång Borkman. Redan i originalet får man veta att Fru Wilton är ”mycket förmögen”, vilket antagligen utövar en viss lockelse på Erhart. I varje fall behöver han aldrig välja mellan kärleken och pengarna, eftersom han med fru Wilton kan få bägge.

För mig är *John Gabriel Borkman* gåtfull och fruktansvärt rolig, men också Ibsens kanske mest pessimistiska pjäs. Vi möter ett tillstånd eller ett landskap befolkat av jättebebisar som roffar åt sig varandras nappar. De bisarra grälen, de utsiktslösa drömmarna, de skeva självbilderna och det maniska ältandet – allt är ungefär som det ofta är i det verkliga livet. I det landskapet är Fridas tystnad talande, men vad säger den? Det var denna plats jag ville utforska, zooma in och expandera – det både tragiska och groteska landet *Borkmania*.

ALEJANDRO LEIVA WENGER

SUFFLÖR OCH PRODUKTIONSASSISTENT

Josefina Johansson

REGIASSISTENT Julia Forne, Leonie Tarris**INSPICIENT** Josefin Beischer**PRODUCENT** Sara Mortazavi, Thora L Norgård**REKVISITÖR** Åsa Isacson**KOSTYMKOORDINATOR** Paola Billberg

Johansson, Andrea Stenman

SCENMÄSTARE Kalle Magnusson**BITRÄDANDE SCENMÄSTARE** Piotr Kassaraba**VIDEOTEKNIKER** Jimmy Nilsson**LJUDTEKNIKER** Jonathan Flygare**LJUSTEKNIKER** Sara Hansson**SKRÄDDARE** Andrea Stenman, Mariane Josefsson,

Anja Svärd, Marie Jonsson, Max Osvald Denizou,

Paola Billberg Johansson

KOORDINATOR SMEDJAN Anders Källström**KOORDINATOR DEKORMÅLERI** Max Kensell**KOORDINATOR SNICKERI**

Vincent Gadd Sörensson

KOORDINATOR TAPETSERI Mikael Palmqvist**SPECIALEFFEKT** Magnus Nilsson**SCENOGRAFISK PROJEKTLEDARE** Paula Sjöblom**DEKORATELJÉCHEF**

Henrik Martinsson, Erik Pilesjö

KOMMUNIKATÖRER Carin Hebelius,

Irene Pelayo Lind, Erik Roman

SERVICEANSVARIG Inger Börjesson**FÖRSÄLJNINGANSVARIG** David Ringqvist**INNESÄLJARE** Sofie Åström**FÖRESTÄLLNINGSFOTOGRAF** Emmalisa Pauly**PORTRÄTTFOTOGRAF** Johan Sundell**PROGRAMLAYOUT** Isabel de Jounge**TRYCK** Exakta Print AB**MARKNADSCHEF** Jenny Bång**CHEFSPRODUCENT** Lisa Ericstam**TEKNISK CHEF** Jerker Pyron**CHEF KOSTYM- OCH MASKAVDELNINGEN**

Paola Billberg Johansson

FÖRESTÄNDARE KOSTYMSERVICE

Gyöngyi Balázs

LJUSANSVARIG Robert Claesson**EKONOMICHEF** Anette Zetterlund**CHEFSASSISTENTER**

Agneta Nessrup, Kattis Blanking

TEATERCHEF OCH ANSVARIG UTGIVARE

Kitte Wagner

FOTOGAFERING OCH LJUDUPPTAGNING ÄR
AV UPPHOVSÄTTSLIGA SKÅL EJ TILLÅTEN.
VAR VÄNLIG STÄNG AV MOBILTELEFONEN.

Malmö Stadsteaters verksamhet finansieras i huvudsak med bidrag från
Malmö Stad och Region Skåne (inkl Staten via kultursamverkansmodellen).

MALMOSTADSTEATER.SE